

аналітичній практиці необхідно добре розумітись в статистично-економічних методах та особливостях їх застосування в залежності від цілей дослідження, вміти їх практично застосовувати для моделювання реальних ситуацій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток готельно - ресторанного бізнесу України є особливо актуальним, оскільки саме дана сфера підтримує майже два десятки суміжних галузей та створює додаткові робочі місця. Готельно - ресторанний бізнес в Україні може і мусить стати платформою для реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення державного та місцевих бюджетів. Саме достовірні та обґрунтовані результати оцінки діяльності можуть стати поштовхом до усталення його функціонування та прискорення розвитку.

Перелік посилань:

1. Семенов В.Ф. *Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності* / В. Ф. Семенов, М. Д. Балджи, В. М. Мозгальова ; за ред. В. Ф. Семенова : монографія. – Одеса : Вид-во «Optimum», 2008. - 201 с.
2. Кузьменко Л. М. *Управление функционированием и развитием экономики региона: монография* / Л. М. Кузьменко. – Донецк: НАН України: Ин-т экономики промышленности, 2004. - 284 с.
3. Бідник Н. Б. Використання математичних методів і моделей в економіці, фінансах / Н. Б. Бідник // *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*. – Л. : НЛТУ України, 2008. – Вип. 18.6. – С. 258-262.
4. Вітлінський В. В. *Моделювання економіки: [навч. посіб.]* / В. В. Вітлінський. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с.

Стаття надійшла: 10.06.2017 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горовий Д.А.

Рецензент: д.е.н., проф. Манойленко О.В.

(Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»)

УДК 338.46:640.4

JEL Classification: I 830

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Погасій С. О., к. т. н., доцент

Стешенко О. Д., к. е. н., доцент

Краснокутська Ю. В.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Анотація. Метою статті є дослідження тенденцій розвитку індустрії гостинності, виявлення проблем та перспектив функціонування та розвитку готельного господарства України на сучасному етапі з урахуванням змін зовнішньої середовища та світових трендів. В статті розкрито специфічні особливості готельного бізнесу на сучасному етапі. Було виявлено проблеми та обмеження розвитку готельної індустрії в сучасних умовах. Особливу увагу приділено проблемам розвитку готельного господарства України, пов'язаним з недосконалістю законодавчо-нормативної бази: застарілі санітарні та будівельні норми, відсутність законодавчого визначення формату підприємств малого готельного бізнесу, складність дозвільних процедур, пов'язаних з переплануванням приміщень тощо. Запропоновано напрямки адаптації закордонного досвіду розвитку індустрії гостинності. Сформульовано ключові напрямки розвитку готельної індустрії. Результати дослідження тенденцій розвитку готельної галузі показали, що її ефективність значною мірою залежить від зовнішніх чинників функціонування галузі. Аналіз закордонного досвіду організації та просування готельних послуг дозволив виявити основні тенденції в розвитку галузі: посилення глобалізації, інтеграції та конкуренції в галузі, демократизація послуг гостинності, поглиблення спеціалізації готелів, автоматизація робочих процесів, посилення маркетингових зусиль у просуванні. Спостерігається також зростаюча увага до факторів безпеки та попередженню виникнення форс-мажорних обставин в засобах розміщення, а також до вимог якості на усіх етапах надання послуг. Для успішного розвитку готельного господарства України необхідне удосконалення нормативно-правової бази, розробка регіональних програм розвитку готелів; формування гнучкої системи стимулювання розвитку готельного бізнесу, посилення саморегулювання в галузі, створення сприятливих умов для залучення інвестицій.

Ключові слова: готельне господарство, гостинність, послуги розміщення, малі готелі, розвиток готельного господарства.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE HOTEL ECONOMY DEVELOPMENT IN UKRAINE

Serhiy Pogasiy, PhD in Technology, Associate Professor

Olena Steshenko, PhD in Economics, Associate Professor

Iuliia Krasnokutska

Oleksii Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Summary. The purpose of the article is the research of the development of hospitality industry, revealing the problems and prospects of functioning and development of hotel economy in Ukraine taking into account the changes of external environment and the world trends. In the article the specific features of hotel business are considered. The problems and limitations of the development of hotel industry in modern terms are found out. The special attention is paid to the problems of development of hotel economy in Ukraine that connected to imperfection of legislative and normative bases: outdated sanitary and construction norms, absence of legislative determination of format of enterprises of small hotel business, complexity of licensing procedures, related to rebuilding of apartments etc. The directions of adaptation of foreign experience of the hospitality industry development are offered. The key trends of the hotel industry development are formulated. The results of research of the hotel industry trends showed that its efficiency depends on the external factors of functioning of the industry. The analysis of foreign experience of organization and advancement of hotel services allowed to find out the basic tendencies in development of the industry: strengthening of globalization, integration and competition, democratization of hospitality services, deepening of hotels specialization, automation of processes, strengthening of marketing efforts in promotion. There is growing attention to the factors of safety and to prevention of force-majeure in hotels, and also to the requirements of quality of services. For successful development of hotel economy in Ukraine it is necessary to improve normative and legal bases, to work out regional program of development of hotels; to form flexible system of stimulation of development of hotel business, to strengthen of self-regulation in the industry, to create favourable terms for investments.

Keywords: hotel economy, hospitality, accommodation hotel, small hotels, development of hotel economy.

Постановка проблеми. Готельний бізнес, як у вітчизняній, так й у світовій практиці – перспективна сфера підприємницької діяльності, що швидко еволюціонує. Вона зосереджує в себе значний потенціал для розвитку як на локальному, так і на міжнародному рівні, здатна приносити стійкий дохід.

Розвиток готельного господарства забезпечується набором ефективних стратегічних та тактичних прийомів, орієнтованих на кон'юнктуру окремих сегментів ринку. При цьому стратегічні прийоми є домінуючим фактором в плануванні діяльності підприємницьких структур, особливо тих, чия роботу супроводжує високий рівень новацій та нововведень, стабільно висока ризикованість, висока потреба в адаптації до змін ринкової середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями розвитку готельної галузі займалися такі вчені: І. Андренко, Г. Вітавська, В. М. Тупкало, Ю. Я. Опанащук, С. Байлик, Р. Ладиженська, І. Балабанов, Ю. Волков, В. Герасименко, В. Гуляєв, А. Дурович, І. Зорін, Л. Нечаюк, М. Мальська, Г. Мунін, Г. Папирян, П. Пуцентейло, Х. Роглев, Н. Телеш, В. Цибух, С. Цюхла, О. Шаблій, І. Школа, Л. Шматько та ін.

Невирішені складові загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість праць, присвячених функціонуванню готельного господарства, питання аналізу проблем з урахуванням зовнішніх впливів на різних рівнях, а також перспективам галузі з розвитком системи саморегулювання в готельній індустрії неможливо назвати достатньо розробленими.

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку індустрії гостинності, виявлення проблем та перспектив функціонування та розвитку готельного господарства України на сучасному етапі з урахуванням змін зовнішньої середовища та світових трендів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах переходу економіки України в систему постіндустріального господарства стабільність індустрії гостинності визначається різноплановими змінами зовнішньої середовища функціонування його підприємств: транснаціоналізація готельного господарства, збільшення чисельності поглинань готельних підприємств, розповсюдження глобальних комп'ютерних систем бронювання

свідчать про розвиток процесу концентрації готельного бізнесу. Специфічними факторами, що визначають динамізм та різноманіття форм концентрації ринку готельного бізнесу є недовговічність підприємств готельної індустрії внаслідок значних поточних витрат, високої капіталоємності та високих комерційних ризиків.

Готельна індустрія – це частина туристської сфери, що містить значний потенціал для українського ринку послуг та поповнення державного та місцевих бюджетів. В той же час вона є системостворюючою галуззю, що створює складний комплекс фінансово-господарських відносин між господарюючими суб'єктами різних напрямів та являють собою високодохідний напрямок світового господарювання, що широко та динамічно розвивається.

Готельне господарство, будучи основополагаючою складовою частиною індустрії гостинності, надає не тільки послуги проживання, але й органічно пов'язує підприємства громадського харчування, транспортну інфраструктуру, зв'язок, розваги, екскурсійні та медичні послуги в єдину мережу туристсько-екскурсійного обслуговування.

Сучасні готельні послуги характеризуються наступними особливостями:

- їх якість в значному ступені визначається персоналом готелів, особливо тією її частиною, яка безпосередньо контактує з туристом;

- продаж готельних послуг залежить не тільки від персоналу готелю, але й від внутрішньої якості готельного господарства (зручностей, матеріально-технічної бази), а також іміджу готелю, його місце розташування, навколишнього середовища, наявності транспортних комунікацій, культурно-історичних можливостей регіону, іміджу території та рівня конкуренції;

- попит на готельні послуги мінливий, залежить від пори року та сезонних коливань.

Розвиток готельного господарства має велике значення для забезпечення високого рівня зайнятості, позитивного впливу на функціонування суміжних секторів державної економіки. Крім того, активізація підприємництва в індустрії гостинності сприяє вільному доступу до міжнародного інвестиційного капіталу, поглиблення інтеграції в світову економічну систему.

Особливостями та тенденціями розвитку готельного господарства в теперішній час є наступні:

- дестабілізація зовнішньої середовища готельного бізнесу у зв'язку зі суспільно-економічною ситуацією, що склалася;

- зниження ефективності традиційних заходів державного регулювання готельного бізнесу у зв'язку з низьким рівнем координації та системності управлінських рішень та надмірним ступенем їх централізації;

- урахування інтересів переважно крупних учасників ринку при розробці та реалізації заходів державного регулювання сфери готельного бізнесу, в області стандартизації;

- зростання конкурентної боротьби за клієнта, що призводить до розвитку готельних мереж, франчайзингу, а також ускладнення зовнішньої середовища діяльності підприємств малого готельного бізнесу;

- суперечливі тенденції розвитку організаційних форм готельного бізнесу, пов'язані, з одного боку, з експансією крупних підприємств, інтеграційними процесами при розвитку мережових та франчайзингових форм взаємодії; з іншого боку, з підвищенням значущості індивідуалізації послуг та зростанням затребуваності діяльності малих підприємств;

- всебічна інформатизація процесів надання готельних послуг, перетворення інформації у важливіший ресурс діяльності, який дозволяє отримати конкурентні переваги;

- ускладнення процесів надання послуг, пов'язане зі зростання різноманіття потреб в готельних послугах, а також супутніх послуг, та кількості суб'єктів, що приймають участь в їх наданні;

- глобалізація процесів надання готельних послуг, що зумовлює можливість передачі інформації на великі відстані без прив'язки до конкретного місця надання послуги.

До специфічних рис розвитку готельного підприємництва в Україні можна віднести наступні:

- нерівні умови господарювання для учасників ринку готельних послуг;

- переважання одиничних немережових готелів з низькою продуктивністю праці, рівнем сервісу та єдиним власником;
- нестабільність попиту, непропорційність факторів виробництва готельного бізнесу: робочої сили та капіталу;
- недостатність інфраструктури та взаємної інформованості;
- нераціональна орієнтація та різномірний склад споживачів.

Частина проблем готельного господарства України пов'язана з недосконалістю законодавчо-нормативної бази, до яких можна віднести наступні:

- складності, пов'язані з необхідністю реєстрації гостей;
- застарілі санітарні та будівельні норми, що висуваються до засобів розміщення, не враховують специфіки малих підприємств;
- відсутність законодавчого визначення формату підприємств малого готельного бізнесу та пов'язана з цим правова невизначеність статусу;
- складність дозвільних процедур, пов'язаних з переплануванням приміщень;
- відсутність норм СанПіН, що враховують особливості підприємств малого готельного бізнесу;
- відсутність бази даних з пропозиціями приміщень до оренди;
- відсутність відособленості переліку документів, що регулюють діяльність засобів розміщення.

Для України в теперішній час характерні як загальносвітові тенденції, так і специфічні проблеми в розвитку готельного господарства:

- низький рівень розвитку підприємств гостинності в деяких регіонах країни як в кількісному, так і в якісному відношенні;
- високі ціни на готельні послуги у порівнянні з цінами інших країн при їх низькій якості;
- недостатня проробка нормативно-правового регулювання діяльності підприємств готельного господарства, в тому числі малого, включаючи діючі класифікатори та стандарти;
- відсутність системної державної підтримки розвитку готельних підприємств та її недостатня ефективність;
- ускладненість конкурентної середовища для підприємств малого готельного бізнесу, пов'язане з експансією крупних підприємств розміщення;
- недостатність розвитку саморегулювання сфери готельного господарства.

Такі особливості та тенденції виступають передумовами посилення ролі саморегулювання в сфері готельного господарства, що здійснюють підприємствами, оскільки таке саморегулювання:

- підвищує обґрунтованість заходів регулювання, оскільки дає можливість розширення аналітичної бази рішень, що приймаються;
- сприяє координації діяльності як органів державної влади та управління, так і інших учасників регулювання, обґрунтованої децентралізації процесів регулювання;
- посилює залученість учасників готельного бізнесу в процеси прийняття управлінських рішень, що підвищує ефективність їх реалізації;
- сприяє розвитку чесної конкуренції, в тому числі формування сприятливої конкурентної середовища для малого готельного бізнесу;
- знижує ризики впливу дестабілізації зовнішньої середовища, пов'язаної з кризовими явищами в економіці;
- покращує доступ до глобальних інформаційних ресурсів малого готельного бізнесу;
- підвищує якість послуг за рахунок підвищення відповідальності учасників саморегулювання.

Впливаючи на функціонування різних сфер суспільного життя, готельне господарство суттєво залежить як від міжнародних, так і національних чинників різного рівня впливу. Тобто формування й ефективність реалізації потенціалу галузі залежить від умов і тенденцій навколишнього середовища, для якого притаманні складність, невизначеність і важка прогнозованість, що часто призводить до кризових явищ [7].

Розвиток готельного господарства стримується рядом проблем, причини та прояви яких виникають на різних рівнях господарювання: макро-, мезо- та мікрорівнях.

Сукупність обмежень в залежності від рівня їх впливу включає:

- національні (проявляються на макрорівні: наявність застарілих стандартів, що не відповідають світовим нормам, рівень інвестиційної привабливості галузі та країни);

- територіальні (проявляються на мезорівні: експансія закордонних більш конкурентоспроможних готелів, дефіцит якості обслуговування та сервісу);

- приватні (проявляються на мікрорівні: дефіцит кваліфікованих кадрів, неготовність до формування та розвитку готельних комплексів, маркетингових та управлінських труднощів, відсутність мотивації до підвищення ефективності функціонування немережевих готелів).

Впливаючи на функціонування різних сфер суспільного життя, готельне господарство суттєво залежить як від міжнародних, так і національних чинників різного рівня впливу. Тобто формування й ефективність реалізації потенціалу галузі залежить від умов і тенденцій навколишнього середовища, для якого притаманні складність, невизначеність і важка прогнозованість, що часто призводить до кризових явищ [7].

Розвиток готельного господарства стримується рядом проблем, причини та прояви яких виникають на різних рівнях господарювання: макро-, мезо- та мікрорівнях.

Сукупність обмежень в залежності від рівня їх впливу включає:

- національні (проявляються на макрорівні: наявність застарілих стандартів, що не відповідають світовим нормам, рівень інвестиційної привабливості галузі та країни);

- територіальні (проявляються на мезорівні: експансія закордонних більш конкурентоспроможних готелів, дефіцит якості обслуговування та сервісу);

- приватні (проявляються на мікрорівні: дефіцит кваліфікованих кадрів, неготовність до формування та розвитку готельних комплексів, маркетингових та управлінських труднощів, відсутність мотивації до підвищення ефективності функціонування немережевих готелів).

Аналіз закордонного досвіду організації та просування готельних послуг дозволяє виявити наступні тенденції в розвитку галузі:

- посилення конкуренції зумовлює необхідність пропозиції нових послуг;
- інтеграція готельних підприємств з підприємствами інших галузей, що передбачає підвищення різноманіття послуг, що пропонуються;

- масовість, демократизація послуг гостинності, зростання сегменту «бюджетного» відпочинку;

- поглиблення спеціалізації готелів, спрямоване на інтенсифікацію сегментування ринку, диференціацію спектру споживачів;

- глобалізація готельного бізнесу;

- розвиток автоматизації робочого процесу;

- зростаюча увага до якості (багато категорійних засобів розміщення намагається не тільки відповідати вимогам галузевих стандартів, а й розробляють власні системи управління якістю);

- посилення маркетингових зусиль у просуванні готельних послуг;

- підвищена увага до факторів безпеки та попередження виникнення форс-мажорних обставин в засобах розміщення.

Висновки. Результати дослідження тенденцій розвитку готельної галузі показали, що її ефективність значною мірою залежить від зовнішніх чинників функціонування галузі. Для успішного розвитку готельного господарства України необхідна реалізація наступних заходів:

- удосконалення нормативно-правової бази у відповідності до міжнародних вимог до засобів розміщення;

- формування регіональних програм розвитку готелів;

- розвиток туристської інфраструктури;

- формування гнучкої системи стимулювання розвитку готельного бізнесу;

- посилення ролі саморегулювання в сфері готельного господарства;

- створення можливостей для будівництва та роботи малих готелів;

- створення сприятливих умов для залучення інвестицій;

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності готельного господарства України на міжнародному ринку готельних послуг.

Перелік посилань:

1. Горіна Г. О. Особливості сучасного розвитку готельної індустрії України [Електронний ресурс] / Г. О. Горіна // Вісник Сумського державного університету – 2010 – № 2 – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_qum/VSU_Ekon/2010_2/10qgoqiu.pdf.
2. Гостиничный рынок Украины: состояние и перспективы [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ubr.ua/business-practice/own-business/gostinichniy-rynok-ukrainy-sostoianie-i-perspektivy-303984>.
3. Єрмаченко В. Є. Стратегії розвитку підприємств готельного господарства / В. Є. Єрмаченко, С. М. Журавльова // Молодий вчений. - 2015. - № 5(1). - С. 138-141. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_5\(1\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_5(1)_34).
4. Опанащук Ю. Я. Развитие гостиничного хозяйства в Украине: тенденции и перспективы [Текст] / Ю. Я. Опанащук // Гостиничный и ресторанный бизнес. — 2004. — № 3. — С. 70–72.
5. Ремеслова О. Л. Готельне господарство як об'єкт дослідження в умовах ринкової економіки / О. Л. Ремеслова // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського – 2009 - № 3 – С. 167-175.
6. Скобелева Г. С. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства України / Г. С. Скобелева, О. В. Єлісеєнко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2015. - № 4. - С. 45-48. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2015_4_11.
7. Смольнякова Н. М. Тенденції формування та реалізації економічного потенціалу вітчизняного готельного господарства / Н. М. Смольнякова, А. М. Волосов // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2011. - Вип. 1. - С. 340-348. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_1_51.
8. Тупкало В. М. Стратегія розвитку готельного бізнесу в Україні / В. М. Тупкало, Г. П. Вітавська // Економіка та держава. — 2007. — № 4. — С. 43–44.

Стаття надійшла: 18.06.2017 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Рецензент: д.е.н., проф. Кондратенко Н.О.

(Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова)

УДК 338.48

JEL Classification: I 830

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЕМПІНГІВ У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Рябев А. А., старший викладач

Баландіна І. С., к.е.н., доцент

Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова

Анотація. В статті розглядаються проблем розвитку кемпінгів у Харківському регіоні. Основною проблемою, що стримує розвиток кемпінгів є відсутність необхідної інфраструктури, що зможе забезпечити їх заповнення. При цьому необхідно відмітити, що у 2012 році кемпінги набули популярність у зв'язку з проведенням чемпіонату Європи з футболу. Однак, попит на кемпінги виявився тимчасовим, що негативно відбилось на прибутковості не лише самих кемпінгів, але й на прибутковості міста та області.

У силу специфіки своєї природи кемпінги мають не тільки прямий економічний вплив на розвиток країни та регіонів, але й істотний вплив на розвиток взаємопов'язаних галузей: транспорт і зв'язок, будівництво, тощо. І ось тут стає важливим питання створення відповідної інфраструктури та використання великого туристського потенціалу Харківщини, який при правильному використанні може забезпечити поштовх до швидкого розвитку кемпінгів не лише Харківської області, але й в Україні взагалі. З цієї точки зору отримують поштовх зелений та сільській туризм, будуть запитані історичні, культурні, природні та інші об'єкти, що зазвичай викликають інтерес у туристів.

Також слід ураховувати необхідність просування всієї туристської дестінації, в якій вони знаходяться, що дозволить створити умови для подальшого формування туристського кластеру навколо кемпінгу та існуючих поряд з ним туристських ресурсів.